

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

FLERSPRÅKIGA BARNNS SPRÅKUTVECKLING I FÖRSKOLANS VERKSAMHET

EMMA FREDRIKSSON
FELICIA GRANLUND

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Karin Franzén

Examinator: Mia Heikkilä

Termin HT

År 2019

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE

Kurskod PEA098 15 hp

Termin HT År 2019

SAMMANFATTNING

Emma Fredriksson och Felicia Granlund
Flerspråkiga barns språkutveckling i förskolans verksamhet
Multilingual children's language development in preschool

Årtal 2019

Antal sidor: 26

Syftet med denna studie är att få en fördjupad kunskap om hur förskolepersonal arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i verksamheten. Detta examensarbete är en kvalitativ studie där vi genomfört åtta semistrukturerade intervjuer med förskolepersonal som arbetar på fyra olika mångkulturella förskolor belägna i två olika kommuner. Studien utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv. I resultatet framgår det att förskolepersonalen använder sig utav stöd såsom bildstöd, kroppsspråk och TAKK-tecken i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Det framkommer även att det är positivt om förskolepersonalen talar fler än ett språk när de arbetar på mångkulturella förskolor. Det synliggörs att förskolepersonalen arbetar med och förhåller sig till barns språkutveckling på olika sätt, men samtliga arbetar aktivt med detta ämne. Det lyfts i resultatet att förskolepersonalen anser att utbildning inom flerspråkighet kan vara en tillgång i arbetet med barngruppen. Vidare visar studien att barn lär sig språk när de kommunicerar med andra människor och att barnen behöver få utveckla sitt modersmål i verksamheten då det är grunden för barns svenska språkutveckling.

Nyckelord: flerspråkighet, förskola, modersmål, förhållningssätt, språkutveckling

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Begreppsdefinition	1
1.3 Uppsatsens disposition	2
2 Bakgrund	2
2.1 Tidigare forskning och annan relevant litteratur	2
2.1.1 Flerspråkiga barns svenska språkutveckling	2
2.1.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet	4
2.1.3 Förskolepersonalens roll i flerspråkiga barns språkutveckling	5
2.2 Teoretisk utgångspunkt	6
2.2.1 Proximala utvecklingszonen	7
2.2.2 Mediering	7
2.2.3 Stöttning	7
2.2.4 Internalisering	7
3 Metod	8
3.1 Val av metod	8
3.2 Urval	8
3.3 Genomförande och datainsamling	9
3.4 Etiska aspekter	10
3.5 Studiens trovärdighet	10
4 Resultat	11
4.1 Förskolepersonalens stöd i arbetet med flerspråkiga barn	11
4.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet	12
4.3 Modersmålets roll	13
4.4 Förskolepersonalens arbetssätt med flerspråkighet	15
5 Analys och diskussion	15
5.1 Förskolepersonalens stöd i arbetet med flerspråkiga barn	16
5.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet	17
5.3 Modersmålets roll	19
5.4 Förskolepersonalens arbetssätt med flerspråkighet	20
5.5 Sammanfattande diskussion	21
5.6 Metoddiskussion	24
5.7 Slutsats	25
5.8 Relevans för förskolläraryrket	26
5.9 Förslag till fortsatt studie	26

Referenslista	27
Bilaga 1	29
Bilaga 2	30

1 Inledning

Förskolans läroplan och skollagen belyser vikten av att förskolepersonalen ska arbeta på ett sätt där barn med annat modersmål än svenska får utveckla både sitt modersmål och det svenska språket i förskolans verksamhet. Förskolans läroplan beskriver även att barns olika kulturer ska vara en del av arbetet i barngruppen (Skolverket, 2018 & SFS 2010:800). Utifrån våra egna erfarenheter har vi sett att många förskolor är mångkulturella och därmed vill vi fördjupa våra kunskaper i hur vi kan ta tillvara på samt arbeta med flerspråkighet i förskolan. Skans (2011) förklarar att samhället förändras konstant och invandringen ökar. Detta tillför att människor med olika etniciteter, språk och kulturer förenas med varandra. Därmed är det av stor vikt att vi i förskolans verksamhet synliggör olika kulturer och språk redan i barns tidiga ålder. Det kan dock vara svårt att arbeta med barns olika modersmål om det inte finns tillräckligt med språkkunskaper hos förskolepersonalen. Författaren skriver att det kan vara utmanande att bemöta det varierande behov och de olika modersmål som finns hos varje enskilt barn i förskolan, detta för att det skett en ökning av barns flerspråkighet. I den här studien vill vi undersöka hur förskolepersonal i mångkulturella förskolor tar sig an den här utmaningen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att ta reda på hur förskolepersonal arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i verksamheten.

Utifrån syftet med denna studie har vi formulerat dessa frågeställningar:

- Hur arbetar förskolepersonalen med flerspråkiga barns svenska språkutveckling?
- Hur förhåller sig förskolepersonalen till de flerspråkiga barnens egna modersmål i den pedagogiska undervisningen?

1.2 Begreppsdefinition

Förskolepersonal - med detta begrepp menar vi både förskollärare och barnskötare som arbetar inom förskolans verksamhet.

Flerspråkighet - med detta begrepp menas barn som talar två eller flera språk (Skaremyr, 2014).

TAKK-tecken - TAKK är en metod som stödjer kommunikationen. Denna metod innebär att man använder tecken tillsammans med tal för att stödja språkutvecklingen (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2019).

Modersmål – barnets första språk (Nationalencyklopedin, 2019).

Modersmålsstöd – ett stöd för flerspråkiga barns modersmålsutveckling i förskolans verksamhet (Skolverket, 2002).

Kulturtolk - en kulturtolk är en person som har samma ursprung, kultur och språk som den person som är i behov av stöd. Kulturtoken tolkar signaler utifrån ett kulturellt perspektiv. En kulturtolk översätter inte varje enskilt ord men ser till att informationen når fram (Folkhälsobyran, 2004).

Tolk- med tolk menas att en person förmedlar budskap mellan två parter som inte talar samma språk (Nationalencyklopedin, 2019).

1.3 Uppsatsens disposition

Denna studie inleds med ett kapitel om studiens bakgrund där vår valda teoretiska utgångspunkt och tidigare forskning som är relevant för denna studie presenteras. Därefter följer ett kapitel om vår valda metod, urval, genomförande och datainsamling, etiska aspekter samt studiens trovärdighet. I följande kapitel presenteras studiens resultat. Därefter presenteras ett kapitel där studiens resultat analyseras och diskuteras. Avslutningsvis presenteras ett kapitel om en sammanfattande diskussion och den slutsats vi kommit fram till i denna studie samt förslag till fortsatt studie.

2 Bakgrund

Den utbildning som sker i förskolan ska vara en grund till barns förståelse för olika kulturer och språk. Förskolans läroplan beskriver att det är förskolepersonalens ansvar att varje barn stimuleras i sin språkutveckling och förskolan ska även se till att de olika kulturer som finns synliggörs i utbildningen samt att förskolan bidrar till att utveckla och överföra ett kulturarv (Skolverket, 2018). Skollagen (SFS 2010:800) framhäver att förskolan ska bidra till att barn som har annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. I skollagen står det även att rektorn på förskolan bestämmer vilket modersmålsstöd som finns tillgängligt, detta stöd kan till exempel vara lärare i modersmålsstöd och tvåspråkig personal.

2.1 Tidigare forskning och annan relevant litteratur

I detta avsnitt presenteras relevant litteratur och tidigare forskning i förhållande till denna studie. Vi har valt att dela upp forskningen i olika områden som är centrala för studien. Dessa områden är flerspråkiga barns svenska språkutveckling, barns modersmål i förskolans verksamhet och förskolepersonalens roll i flerspråkiga barns språkutveckling.

2.1.1 Flerspråkiga barns svenska språkutveckling

Lindö (2009) beskriver att vuxenstöd är viktigt för alla barn som inte har svenska som modersmål, dessa barn behöver stöd för att successivt öka sin förståelse och kommunicera genom det svenska språket. Författaren belyser även vikten av att arbeta med språk då barnets interaktion med andra människor är utgångspunkten i barnets alla utvecklingsområden. Kultti (2013) beskriver att aktiviteter som genomförs i förskolans barngrupp främjar barns deltagande och kommunikation och därmed barnens språkinläring. Även Sandvik och Spurkland (2015) förklarar att barn lär sig färdigheter som till exempel språket i interaktion med andra människor, framför allt i interaktioner med vuxna som ansvarar för barns språkutveckling. Författarna skriver att en viktig del i stöttningen är att ha kännedom om vad barnet behöver stöd i, hur förskolepersonalen ska motivera barnet samt veta vart barnet befinner sig i sin språkutveckling. Skans (2011) beskriver att det kan vara bra att förskolepersonalen använder sig utav konkreta föremål och bilder i barns

språkutveckling för att underlätta barnens förståelse. Författaren berättar även att språkstöd, som till exempel teckenspråk, kan underlätta för barnen.

Enligt Kultti (2013) är sång kopplat till tal från en ung ålder. Sångaktiviteter är ett sätt att kommunicera, ett sätt att stödja barns språkutveckling och dessa sångaktiviteter kan även skapa en samhörighet i barngruppen. Författaren berättar vidare att det är positivt att förskolepersonal har sångsamlingar kontinuerligt tillsammans med barnen. I dessa sångsamlingar upprepas sångerna som samtidigt förklaras tydligt med ord av förskolepersonalen för att barnen ska få en förståelse för sångens och ordens innebörd. Ett exempel kan vara att använda gester, sångkort eller annat bildstöd under sångsamlingarna. Dessa sångsamlingar bidrar till att barnen lär sig att kommunicera och utveckla sitt språk. Ehrlin (2012) förklarar att musik utges för att vara ett medfött språk som barnet delar med sina föräldrar innan födseln. Musikens klang och rytm berikar barnet och bidrar till barnets utveckling av språket. Ladberg (2003) skriver att rytm är viktigt när förskolepersonalen lär ut språk. Barn kan lättare lära sig ett nytt språk när sånger och rörelser används. Rörelsen bidrar till att barnet får en kroppslig erfarenhet av språket. Skaremyr (2014) beskriver att forskning visar på att estetiska ämnen gör det möjligt för barn att kommunicera på andra sätt än det verbala språket. Författaren berättar vidare att barn som har svårt att kommunicera kan använda musik som en metod för kommunikation. Musiken kan skapa möjligheter för barnen att använda sina erfarenheter och detta bidrar till ett kollaborativt lärande i verksamheten.

Norling (2015) påvisar att människor använder gester i kommunikation med andra individer för att förstärka språket, till exempel genom att peka. Genom gester kan människor förstå varandra utan att använda det verbala språket, exempelvis när det uppstår brist i kommunikationen. Dessa gester kan även underlätta för barns språkutveckling. Kultti (2013) förklarar att tal är endast ett av sätten som barn kommunicerar med varandra. Barn använder olika hjälpmedel när de kommunicerar, så som sitt kroppsspråk, gester och blickar. Upprepning av ord är grundläggande i barns språk- och kommunikationsutveckling samt en viktig faktor i kommunikationen mellan barn och barn. Författaren berättar vidare att när barn med annat modersmål än svenska leker med barn som har svenska som modersmål får flerspråkiga barn flera möjligheter att träna på samt bli bekväma med det nya språket.

Skaremyr (2014) förklarar hur barn som talar olika språk integrerar genom att imitera, kodväxla, repetera och genom att använda materiella artefakter, detta för att samspela med andra barn och för att hantera språkliga utmaningar. Norling (2015) berättar att tekniken som finns idag har gjort det möjligt att använda elektroniska böcker och dessa böcker finns tillgängliga via applikationer i förskolans läsplatta. Utifrån en studie som genomförts inom detta ämne synliggörs det att barn blir mer engagerade i läsaktiviteter så som till exempel högläsning när tekniska applikationer i läsplattan används. Studien visar även att elektroniska böcker är bra verktyg för att främja barns språkutveckling. I förskolans läroplan står det att barn ska få möjligheten att utveckla sitt språk genom att lyssna på högläsning och samtala om

litteratur (Skolverket, 2018). Skans (2011) anser att högläsning har en positiv effekt för barns språkutveckling samt att det är bra om förskolepersonalen förklarar olika begrepp och ord som kan finnas i böckerna redan innan läsningen för att barnen ska utveckla en förståelse för ordens innebörd. Även val av litteratur och att förskolepersonalen kan associera böckerna med barnens vardag har en stor betydelse. Högläsningen kan även ses som en lustfylld stund för både förskolepersonalen och barnen som deltar.

2.1.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet

I förskolans verksamhet är barnets modersmål viktigt för barnet, detta för att det annars kan bli svårt för barnet att anpassa sig till verksamheten och känna tillhörighet. Det kan bli svårare för barn med annat modersmål att anpassa sig till förskolans verksamhet om de inte talar samma språk som förskolepersonalen. Skans förklarar även att det är av stor vikt att förskolepersonal skapar lärmiljöer som är stödjande för barnen där kunskaper, språk och erfarenheter som är viktiga för barnen och deras utveckling synliggörs i verksamheten (Skans, 2011). Enligt Skaremyr (2014) är det viktigt att synliggöra barnens modersmål i förskolans miljö, detta kan bidra till att barn med annat modersmål blir intresserade av varandras modersmål. Att det finns sagoböcker på barnens modersmål ses som positivt när barnen har tillgång till dessa på avdelningen. Sandvik och Spurkland (2015) visar på att det är viktigt att flerspråkiga barn får möjligheten att utveckla sitt modersmål samtidigt som de arbetar med att lära sig det svenska språket. Det finns olika skäl till att barnen ska få möjlighet att utveckla sitt modersmål i verksamheten. Exempelvis för att de ska kunna kommunicera med sin familj samt för att modersmålet har stor betydelse för att barnet ska utveckla ett andra språk, då färdigheter barnet har lärt sig på modersmålet går att föra över till det andra språket. Yazici, Genc Ilter och Glover (2010) förklarar i sin studie att de språkkunskaper som barnet har i sitt eget modersmål har en påverkan på barnets inlärning i andra språk. I denna studie har författarna fokus på barn med annat modersmål än det som majoriteten av befolkningen i landet talar. Författarna påvisar att om barnen får modersmålsstöd kan detta leda till ökad språkkompetens på andra språk än barnets modersmål samt bidra till socialt samspel. De belyser även att det finns en samband mellan barns modersmål och deras egen självkänsla. Även Mary och Young (2017) belyser vikten av att barnen får utveckla sitt modersmål i förskolan. Författarna förklarar vidare att om det finns förskolepersonal som har samma modersmål som barnet kan det vara positivt för barnet att själv välja att samtala med förskolepersonalen på antingen det gemensamma modersmålet eller det svenska språket. Detta för att det bidrar till en utveckling av barnets självkänsla och identitet. Förskolepersonalen bör även påvisa likheter och kopplingar mellan de olika språken, alltså modersmålet och det svenska språket.

Skaremyr (2019) förklarar begreppet språkförlust, med begreppet språkförlust menas att en individ förlorar förmågan att använda sitt modersmål då samhället talar ett annat språk. Genom detta sker ett så kallat språkbyte. Författaren berättar vidare att det därför är viktigt att arbeta med både modersmålet och barnets andra språk för att

behålla båda språken utan att det ena ersätter det andra. Utbildning inom språk i förskola och skola blir därmed betydelsefull för barnets mångfaldiga språkutveckling. Mary och Young (2017) påvisar i sin studie att när förskolepersonal tar tillvara på barnens kultur och modersmål så skapas en trygghet hos barnen. Författarna förklarar att genom att ta tillvara på olika kulturer och modersmål kan förskolepersonalen till exempel skapa olika aktiviteter där barnen tillsammans får baka eller laga mat från deras kulturer.

2.1.3 Förskolepersonalens roll i flerspråkiga barns språkutveckling

Skans (2011) förklarar att i mångkulturella förskolor är det viktigt att förskolepersonalen har olika språkkompetenser för att tillgodose barnens behov. Lindö (2009) anser att pedagoger som arbetar i mångkulturella områden bör få utbildning i hur de ska möta och tillgodose flerspråkiga barns behov i förskolan. Det finns dock inte tillräckligt med resurser och kunskaper inom flerspråkighet vilket gör att det inte går att bemöta barnens behov på rätt sätt. Författaren anser att detta samhällsproblem kan minskas om lärare utbildas i hur de ska arbeta med andra språk och kulturer. Även Ljunggren (2016) uppmärksammar att förskollärare behöver bättre kunskap, bättre metoder och mer information om hur de kan arbeta med flerspråkiga barns språkinläring i förskolans verksamhet. Att investera i utbildning inom arbetet med flerspråkighet ger förskolan en högre kvalitet då förskolepersonalens kunskaper och kvalifikationer är de viktigaste för att förskolan ska få en hög kvalitet. Norling (2015) visar på att det är viktigt att förskolepersonalen får kompetensutveckling inom språk då detta har en stor betydelse för hur förskolepersonalen förhåller sig i arbetet med språkutveckling. Författaren berättar vidare att en studie som genomförts har visat på att förskolepersonal som fått kompetensutveckling gav mer stöd, utmanade och uppmuntrade till språklig kommunikation samt språkutveckling. Det kan vara av stor vikt att erbjuda förskolepersonalen kompetensutveckling kontinuerligt, detta för att sträva mot ett gemensamt förhållningssätt som grundar sig i förskolans strävansmål om att barn ska få möjlighet att vara delaktiga samt få ett utvecklande lärande. Mary och Young (2017) förklarar att det är bra om förskolepersonalen lär sig ord och uttryck på barns modersmål genom att lyssna på barnen. De berättar vidare att när förskolepersonalen lär sig olika fraser och ord på barnens modersmål så synliggörs ett intresse för barnens språk och kultur, vilket kan stärka barnens identitet och inläring.

Kultti (2012) skriver att det är förskolepersonalens uppgift att barns olika språk synliggörs i barngruppen. Lindö (2009) förklarar att förskolepersonalen behöver vara närvarande för att få syn på vilka språkliga kunskaper barnet har för att sedan kunna utmana barnet inom den utvecklingszon som ligger barnet närmst. Detta för att möjliggöra en god språkutveckling för barnen. Denna utvecklingszon innebär att barnet i samspel med andra, till exempel en vuxen eller ett annat barn som har mer kompetens inom området kan uppnå ett lärande som barnet själv hade svårigheter med. Lindö (2009) skriver att förskolepersonalen behöver stötta barnen i deras språkutveckling för att skapa förberedelse för barnet i ett självständigt lärande. Denna stöttning kan även uppstå mellan barn och barn. Sandvik och Spurkland

(2015) nämner även att det är viktigt att förskolepersonalen stöttar och vägleder barnen i deras lärprocess. Författarna beskriver två exempel där byggställningar ger stöd till huset som byggs i liknelse med det stödet den vuxna personen ger barnet som håller på att utvecklas. Det som dessa exempel har gemensamt är att stöttningen är tillfällig, alltså att byggställningen tas bort när huset är färdigt och att barnet klarar sig utan det vuxna stödet.

Norling (2015) förklarar att förskolepersonalens förhållningssätt är viktigt för språkmiljön på förskolan samt dess utformning. Även förskolepersonalens bemötande, språk och samspel har stor betydelse för barnens vardag i förskolan. Sandvik och Spurkland (2015) belyser vikten av att förskolepersonalen har språkkunskaper för att kunna planera den språkliga miljön samt för att veta hur de kan och ska arbeta med den. Dessa språkkunskaper är även viktiga när förskolepersonalen ska kartlägga barnens språk, det vill säga när de dokumenterar och följer upp barnens språkutveckling. Barnet bör få möjlighet till att lära sig det nya språket och få möjlighet att använda språket, det är därför viktigt att förskolepersonalen tar ansvar för barnens språkutveckling som bör ske i en trygg omgivning. Författarna förklarar vidare att det är en stor fördel när det finns förskolepersonal som behärskar fler språk än svenska språket. Om personal och barn har samma modersmål kan de samtala på detta språk om barnet inte kan det svenska språket. Detta kan också leda till att barnets modersmål utvecklas. Dock finns det inte alltid tvåspråkiga lärare i förskolan vilket gör att samarbetet mellan förskolepersonalen och vårdnadshavare blir viktigt. Mary och Young (2017) förklarar att det är positivt om förskolepersonal som arbetar med flerspråkiga barn har flerspråkig kompetens som kan användas i förskolan. Det är även viktigt att förskolepersonal med dessa språkkunskaper är medvetna om vikten av språkkunskaperna i kommunikationen. Detta för att kunna stödja flerspråkiga barn i deras språkutveckling.

I samarbetet med vårdnadshavare är det betydelsefullt att vårdnadshavare bjuds in i förskolans verksamhet och att deras kultur tas tillvara på. Vårdnadshavarna kan till exempel erbjudas att ta med sig sånger från kulturen till förskolan (Sandvik och Spurkland, 2015). Samarbetet med vårdnadshavarna kan kopplas till det Ljunggren (2016) skriver att föräldrar bör bjudas in i arbetet med flerspråkighet då samarbetet mellan föräldrar och förskolepersonal är värdefullt för arbetet i flerspråkiga förskolor. Andersson (2007) förklarar att när det används en tolk i samtal med vårdnadshavare kan det uppstå otydligheter och viktig information kan misstolkas. Betydelsen av orden kan uppfattas fel då alla ord på olika språk inte har samma betydelse och innebörd. Det som kan vara positivt med en tolk är när det finns en tolk som fungerar bra i samarbetet med vårdnadshavare och förskolepersonal, då kan det önskas samma tolk vid olika tillfällen.

2.2 Teoretisk utgångspunkt

I den här studien har vi inspirerats av ett sociokulturellt perspektiv med utgångspunkt i Vygotskijs teori där språk och samspel är betydelsefulla för barnets

utveckling. Det sociokulturella perspektivet är relevant för vår studie då barn och vuxna lär sig språk i samspel med varandra. Enligt Strandberg (2006) är kommunikation, samspel och språk några av de centrala delarna i det sociokulturella perspektivet. Även Säljö (2000) förklarar att kommunikation är ett centralt begrepp i det sociokulturella perspektivet och att språket är viktigt för kommunikationen i samspel med andra. I detta perspektiv är samspelet mellan barnet och ett kollektiv, till exempel förskolan, centralt. Då denna studie utgår ifrån förskolepersonalens arbete och roll i barns språkutveckling ses detta perspektiv som relevant för studien.

2.2.1 Proximala utvecklingszonen

Strandberg (2006) beskriver att små barn lär sig språk genom att imitera sina föräldrar, barnet imiterar ord som de hör i ett samspel och får då en förståelse för vad ordet betyder vilket leder till att barnet sedan kan skapa mening av orden. I det som beskrivs ovan synliggörs det att barnet lär sig i samspel med en mer kompetent person och detta kallar Vygotskij för den proximala utvecklingszonen. Vidare förklarar Säljö (2000) att första delen av den proximala utvecklingszonen är barnens nuvarande kompetens, den andra delen är vad barnet kan tillsammans med en mer kompetent person och därefter kan barnet använda kunskapen på egen hand.

2.2.2 Mediering

Mediering är ett centralt begrepp i det sociokulturella perspektivet. Säljö (2000) förklarar att begreppet mediering uppstår när du använder ett redskap, som till exempel en bok, där boken via text förmedlar information till läsaren. Alltså är boken ett medierande redskap och mediering innebär det samspel som uppstår mellan en individ och ett redskap. Ett annat exempel på mediering är när ett barn ser på tv där de talar ett annat språk än modersmålet vilket gör att barnet hör uttalet och kan därmed imitera språket. Barnet lär sig då det nya språket genom det medierande redskapet som i detta fall är en tv (Strandberg, 2006). Säljö (2000) förtydligar även att språket räknas som ett medierande redskap då språket används för att kommunicera med andra individer.

2.2.3 Stöttning

Säljö (2000) förklarar att begreppet stöttning innebär att en mer kompetent person som till exempel en vuxen hjälper barnet med problemlösningar och olika uppgifter genom att dela in problemet i mindre delar. Detta underlättar då barnets lärande. I dessa situationer vägleds barnet med hjälp av den vuxnas kommunikation och handledning, vilket kan leda till att barnet lär sig nya saker. Författaren förklarar dock att det är viktigt att den vuxna inte tar över uppgiften utan stöttar barnet när barnet löser uppgiften då lärandet sker när stöttningen uppstår i samspel mellan barnet och den vuxna. Att behöva stöd när ett nytt lärande uppstår för att sedan behärska detta själv stämmer tydligt överens med det sociokulturella perspektivet.

2.2.4 Internalisering

Begreppet internalisering är ett av de begrepp som används inom det sociokulturella perspektivet. Internalisering innebär att vi lär oss att kommunicera genom att observera och imitera omgivningen. Med detta menas att det kan svara svårt att

förstå varandra när individerna talar olika språk och har olika namn på olika ting. Ett exempel på detta är att en boll kallas för boll, vilket innebär att de som talar samma språk förstår ordet medan individer med annat språk inte förstår ordets betydelse. Människor blir delaktiga i olika sociala samspel och interaktioner genom att vi talar samma språk och benämner samma föremål med samma namn (Säljö, 2000).

3 Metod

I detta avsnitt beskrivs vårt val av metod och en redovisning av hur urvalet genomförts. Därefter presenteras genomförande och datainsamling av intervjuerna samt vilka etiska aspekter vi har utgått ifrån. Slutligen följer en redogörelse av studiens trovärdighet.

3.1 Val av metod

Denna studie bygger på en kvalitativ ansats, där semistrukturerade intervjuer valdes som metod. Vi valde att genomföra åtta semistrukturerade intervjuer med både förskollärare och barnskötare. Semistrukturerade intervjuer användes för att få en förståelse för hur förskolepersonalen arbetar med flerspråkighet i verksamheten och för att få deras perspektiv på hur arbetet genomförs. Denna kvalitativa metod gav oss även möjlighet att anpassa frågorna utifrån syftet med studien. Bryman (2011) förklarar att en kvalitativ undersökningsmetod bygger mer på ord än handlande. Eftersom vi valde semistrukturerade intervjuer använde vi samma frågor i varje intervju och fick då möjlighet att ställa följdfrågor utifrån de svar vi fick. Informanterna fick även öppna svarsalternativ. Med en kvalitativ intervju menar Bryman (2011) att en intervjuguide (se bilaga 2) används för att ställa öppna frågor till informanterna samt att det bidrar till att informanterna kan formulera egna svar. Detta ger även möjlighet för den som intervjuar att ställa följdfrågor utifrån svaren som ges.

3.2 Urval

Det genomfördes sammanlagt åtta intervjuer i två olika kommuner för att få ett brett perspektiv på hur arbetet med flerspråkighet ser ut i olika kommuner och på olika förskolor. En av kommunerna var medelstor och den andra var en liten kommun. Intervjuerna genomfördes i både yngre och äldre barngrupper för att vi skulle kunna se om arbetet med flerspråkighet skiljer sig beroende på barnens ålder. Av informanterna var hälften förskollärare och hälften barnskötare. Anledningen till att vi valde både förskollärare och barnskötare var för att få ett större perspektiv på hur arbetet i förskolorna ser ut. Intervjuerna genomfördes på fyra olika förskolor, två förskolor i respektive kommun. Ingen intervju genomfördes på samma avdelning. Vi besökte alltså totalt fyra olika förskolor. Intervjuerna genomfördes med förskolepersonal som har arbetat under en längre tid respektive kortare tid. Informanterna valdes ut då samtliga har erfarenheter och kunskaper inom vårt valda område samt att alla arbetar på olika mångkulturella förskolor. Detta anser vi kunde leda till relevanta svar utifrån intervjuguiden samt besvara våra frågeställningar. Ytterligare en anledning till att dessa personer valdes var av bekvämlighetsskäl då personerna fanns i vår närhet och de personer som valdes har vi träffat tidigare. Vi

hade även en tidsbegränsning vilket gjorde att vi valde personer som var lättillgängliga för oss. Bryman (2011) tar upp att med bekvämlighetsurval menas att personer som är tillgängliga väljs ut som informanter i studien. Detta urval används ofta när tidsramen för studien är begränsad. Författaren förklarar vidare att kunna skapa en tillitsfull relation mellan den som intervjuar och personen som blir intervjuad kan vara positivt för intervjuens utgång. Detta kan leda till att personen som intervjuas blir avslappnad och har lättare till samtal.

3.3 Genomförande och datainsamling

Genomförandet av intervjuerna började med att vi kontaktade informanterna i god tid för att se om de hade möjlighet att ställa upp på en trettio minuters lång intervju. Därefter bokade vi in datum och plats för intervjuerna, sedan skickades missivbrevet ut till varje informant. Vi besökte sedan respektive förskola för att genomföra intervjuerna. Under varje intervju utgick vi ifrån intervjuguiden, vi valde att ställa frågorna i den ordning som passade under intervjun utifrån informanternas svar. Detta för att intervjun skulle flyta på och kännas som ett samtal istället för att vara styrd av frågorna. Bryman (2011) förklarar att det är positivt att använda ett intervjuschema som underlag i intervjuer men att ordningen i intervjuschemat inte behöver följas utan kan anpassas under samtalsgången. Intervjuerna spelades in för att sedan kunna transkriberas. Bryman (2011) beskriver att det är vanligt att spela in intervjuerna när en kvalitativ intervju genomförs för att sedan transkriberas. En inspelad intervju underlättar för den som intervjuar vid transkriberingen då intervjun kan spelas upp flera gånger och uttal samt tonfall tydliggörs. Varje enskild intervju tog ungefär trettio minuter. Vi fick godkännande av varje informant att spela in intervjuerna som därefter transkriberades samt analyserades. Vi båda deltog under respektive intervju.

Det insamlade materialet vi fick utifrån intervjuerna har vi analyserat tematiskt, detta innebär att vi jämför intervjuerna för att urskilja likheter och skillnader i svaren. Det innebär även att resultatet av intervjuerna delas in i olika teman. De teman vi valde skapades utifrån likheter i datainsamlingen och syftet med denna studie. Datainsamlingen resulterade i flest likheter och därmed ansåg vi att det var mest relevant att skapa teman utifrån likheterna i datainsamlingen, istället för de få skillnader som fanns. Genom att sammanställa och jämföra datainsamlingen i förhållande till syftet med studien så skapades fyra olika teman. Bryman (2011) förklarar att när en kvalitativ metod används är det vanligt att analysera datainsamlingen tematiskt. En tematisk analys innebär att resultatet av datainsamlingen delas in i teman, dessa teman skapas utifrån olika koder som synliggörs i datainsamlingen. Koderna kan vara till exempel repetitioner, likheter och skillnader (Bryman, 2011).

I resultatet kommer vi att benämna informanterna med Förskolepersonal 1, Förskolepersonal 2, Förskolepersonal 3, Förskolepersonal 4, Förskolepersonal 5, Förskolepersonal 6, Förskolepersonal 7 samt Förskolepersonal 8 när vi citerar dem. Detta för att informanternas identitet inte ska avslöjas i denna studie.

3.4 Etiska aspekter

I denna studie genomfördes kvalitativa intervjuer med åtta personer som arbetar inom förskolan. Inför dessa intervjuer utgick vi ifrån de etiska principerna som forskare bör följa när en undersökning genomförs. Dessa etiska principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren informerar informanterna om syftet med undersökningen och att deltagandet i studien är frivilligt (Bryman, 2011). För att uppfylla detta krav skapades ett missivbrev (se bilaga 1) som sedan skickades ut till varje informant i god tid inför intervjun där information om exempelvis att intervjun är konfidentiell, intervjuernas längd samt studiens syfte framgick. I informationen framgick det även att inspelningarna transkriberas under arbetet med studien och raderas när studien är slutförd. Informanterna kontaktades för att ta reda på om de ville delta i denna studie. Sedan skickades missivbrevet ut till varje informant. Sedan kontaktade vi informanterna igen för att vi skulle få samtycke till intervjuerna och för att bestämma tid och plats, detta för att uppfylla samtyckeskravet. För att säkerställa detta har vi tilldelat information om att informanterna kan avbryta intervjun när de vill och att intervjuerna kommer att spelas in samt att innan intervjuerna kommer vi att säkerställa att det finns ett samtycke från varje informant. Bryman (2011) förklarar att samtyckeskravet innebär att de personer som intervjuas har rätt att bestämma över sin medverkan och kan avbryta intervjun när de vill. Vi följde Vetenskapsrådets (2017) och Bryman's (2011) konfidentialitetskrav vilket innebär att informantens identitet samt informationen som delges är skyddad. För att skydda informanterna nämner vi inga namn på personer eller förskolor i denna studie samt så raderas all information informanterna har bidragit med efter att studien är slutförd. Bryman (2011) förklarar att nyttjandekravet innebär att uppgifterna som samlas in endast får användas i studien. Informationen vi fått från informanterna kommer endast att användas i denna studie. Studien är ett examensarbete vid Mälardalens högskola och när studien är slutförd kommer den att laddas upp i databasen Diva där den finns tillgänglig att läsa.

3.5 Studiens trovärdighet

För att öka trovärdigheten i studien har vi dels intervjuat en person som arbetar i förskolan men inte deltar i studien för att se om intervjuguiden är lätt att förstå. Vi har även beskrivit hur resultatet framkommit samt hur studien genomförts, detta förklarar Bryman (2011) som en viktig del för att stärka trovärdigheten.

Informanterna har valts med omsorg och de är valda utifrån att de arbetar i mångkulturella förskolor då vi anser att de har kunskap om vårt valda ämne. Att genomföra semistrukturerade intervjuer med förskolepersonal gav oss ett brett perspektiv och en förståelse för hur de arbetar med barns flerspråkighet i verksamheten. När intervjuguiden skapades var frågeställningarna och syftet grunden för formuleringen av frågorna, detta för att få mer kunskap om det valda området i denna studie. Vi tror att studiens resultat och studiens trovärdighet hade påverkats negativt av att intervjua personal som arbetar på endast en förskola då de säkerligen hade gett liknande svar eftersom de förmodligen har samma arbetssätt. Resultatet av intervjuerna styrks med citat från datainsamlingen där informanternas

egna ord synliggörs, vilket visar på en ökad trovärdighet. Vi kontaktade informanterna i god tid för att förbereda dem inför besöket och för att dela ut missivbrevet. Intervjuguiden delades inte ut innan intervjutillfällena, detta för att svaren skulle bli så spontana och personliga som möjligt. Skulle intervjuguiden skickas ut innan intervjutillfällena så menar Bryman (2011) att informanterna får ett tillfälle för förberedelse och att informanterna inte beskriver hur verkligheten är utan att de beskriver hur de vill att det ska se ut. Vid intervjuerna valdes ett rum där det fanns möjlighet att sitta ostört vilket kan leda till att risken för att bli stressad och avbruten minskar. För att stärka trovärdigheten och förbereda läsaren för vad varje kapitel innehåller har vi förklarat grundligt under huvudrubrikerna vad som kommer att presenteras under respektive rubrik.

Avslutningsvis vill vi påpeka att resultatet i denna studie inte visar på hur eller att alla förskolor i Sverige arbetar med barns flerspråkighet i förskolans verksamhet. Det arbetssätt som presenteras i resultatet av intervjuerna är informanternas egna erfarenheter och arbetsmetoder. Resultatet av denna studie kan förhoppningsvis bidra till att personal som arbetar i förskolans verksamhet kan få inspiration till hur de kan arbeta med samt vilka metoder som kan användas i flerspråkiga barns språkutveckling.

4 Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet av intervjuerna i fyra olika teman. Dessa teman valdes då de är relevanta för studien och informanternas svar har en koppling till varje tema. De teman som har valts ut är förskolepersonalens stöd i arbetet med flerspråkiga barn, barns modersmål i förskolans verksamhet, modersmålet roll samt förskolepersonalens arbetssätt med flerspråkighet.

4.1 Förskolepersonalens stöd i arbetet med flerspråkiga barn

Under sammanställningen framkom det att majoriteten av förskolepersonalen arbetar med samma stöd, dessa stöd är TAKK-tecken, kroppsspråk och bildstöd. Förskolepersonalen berättar att de använder TAKK-tecken som stöd när det uppstår missförstånd i kommunikationen, de förstärker dessa tecken med det svenska talet för att barnen lättare ska förstå ordets innebörd. Förskolepersonalen berättar även att de arbetar med tecken kontinuerligt med alla barn för att det ses som ett viktigt stöd i barns språkutveckling. Majoriteten av informanterna arbetar även med bilder som stöd i verksamheten för att utveckla språket samt förebygga och undvika att missförstånd i kommunikationen sker. Bildstödet används för att synliggöra för barnen vad som kommer att ske under dagen och för att vara så tydliga som möjligt när de samtalar. Det sista gemensamma hjälpmedel som informanterna använder sig av är kroppsspråket. Förskolepersonalen använder detta hjälpmedel med barn som har svårt för det svenska språket och för att tydliggöra i kommunikationen. Det används även genom att gestikulera för att kunna peka på olika föremål.

Förskolepersonal 3 förklarar på följande sätt:

“För att utveckla barns svenska språk talar vi enkelt med barnen. Jag

anser att TAKK är ett bra hjälpmedel med detta, även bildstöd och gärna i kombination med varandra”

Dessa hjälpmedel belyser även förskolepersonal 4 som viktiga, informanten uttrycker sig på detta sätt:

“När vi arbetar med barn som inte talar det svenska språket så använder vi oss av bildstöd och TAKK-tecken för att ge stöd i språket. Förhållningssättet är också viktigt då vi bemöter varje barn utifrån deras behov”.

Det synliggjordes även skillnader i arbetet med stöd då vissa använder sig av stöd så som google-translate, polyglutt, böcker och sång. Det framkom i sammanställningen av intervjuerna att polyglutt användes som stöd av en del av informanterna. Utifrån intervjuerna framkom det att polyglutt är en applikation där det finns möjlighet att få böcker upplästa på olika språk. Det nämns även att böcker och sång är stöd som en del av förskolepersonalen använder sig av. Böcker används vid högläsning för att barnen ska få möjlighet att höra hur de olika orden låter. Ord förklaras på både barnens modersmål och på svenska. Olika språkaktiviteter så som sång, rim och ramsor används i en del av barngrupperna för att utveckla det svenska språket samt barnens ordförråd. En åsikt som framkom i en intervju var att svåra ord i sånger förklaras av förskolepersonalen efter sångens slut för att barnen ska förstå sången samt lära sig nya ord. Få uttryckte sig att google-translate användes som hjälpmedel när missförstånd i kommunikationen uppstod. Detta för att till exempel rätt information ska framgå till vårdnadshavare. De flesta av förskolepersonalen berättar att de använder sig av en tolk som hjälpmedel vid inskolning, utvecklingssamtal och när vårdnadshavare hämtar samt lämnar sina barn i förskolan. Tolken används även vid missförstånd och när viktig information behöver förmedlas. Med tolk menar förskolepersonalen både en person som arbetar som tolk och förskolepersonal som talar samma modersmål som vårdnadshavarna. Få förskolor använder sig av en kulturtolk som stöd när barnen har samma språk och kultur som tolken. Förskolepersonalen anser att det är positivt att de har tillgång till tolk och kulturtolk i verksamheten då detta underlättar samarbetet mellan förskolepersonalen och barnens vårdnadshavare.

4.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet

Utifrån samtliga intervjuer framgick det att förskolepersonalen tar tillvara på barns modersmål på olika sätt. De flesta av förskolepersonalen lär sig enkla fraser och ord på barnens modersmål, detta för att ta tillvara på barnens modersmål, för att förstå varandra i vardagen och för att förstärka ett ord med både svenska och barnets modersmål. En åsikt som synliggörs utifrån en intervju är att barn med andra modersmål än svenska brukar lära ut sitt språk till förskolepersonalen. Informanten berättar att det är viktigt att lyfta och visa uppskattning till barns olika modersmål, dels för att visa intresse för barnets bakgrund men även för att stärka barnets självkänsla. Samtliga informanter berättar att det inte erbjuds modersmålsstöd på förskolorna de arbetar på. De förskolor som inte har flerspråkig personal på avdelningen upplever att detta är negativt då barnen inte får möjligheten att samtala

med någon vuxen på sitt modersmål på förskolan. På de förskolor där de finns flerspråkig personal upplevs bristen på modersmålsstöd varken som positiv eller negativ. Detta då förskolepersonalen använder sitt modersmål som stöd och samtalar med barnen på det gemensamma språket. Det framkom att en del av förskolepersonalen använder applikationen polyglutt när de arbetar med barns olika modersmål i barngruppen. I applikationen kan förskolepersonalen välja mellan olika böcker och även vilket språk dessa böcker ska läsas upp på. Detta leder då till att barnen får lyssna på varandras och sitt modersmål. Ett svar som urskiljer sig från andra svar i intervjuerna är att förskolepersonalen arbetar med fysiska böcker som finns tillgängliga på avdelningen i olika språk som barnen kan titta i, både ensamma och tillsammans med en vuxen.

Förskolepersonal 5 uttrycker sig på detta sätt:

“På vår avdelning har vi köpt in böcker på barnens olika modersmål och dessa har vi tillgängliga i barnens nivå för att barnen själva ska få möjlighet att titta i böckerna. När vi tittar i böckerna tillsammans med barnen brukar vi uppmärksamma skillnader och likheter i böckerna, vi samtalar till exempel om att i böcker på arabiska läser man från höger till vänster vilket skiljer sig från att läsa en bok på svenska”

En åsikt som framkom var att det ibland uppstår missförstånd i kommunikationen på grund av kultur- och språkskillnader, till exempel att det en person tycker är viktigt inom den svenska kulturen och dess traditioner kanske inte är viktigt för någon med en annan kultur. Informanten berättar att det då är viktigt att förstå och respektera varje individ och samtidigt förklara varför vi arbetar som vi gör. Till exempel varför det firas lucia och jul. Det är därför viktigt att arbeta med barns olika kulturer och språk i förskolans verksamhet. Utifrån intervjuerna framkommer det att förskolepersonalen firar olika traditioner som finns inom barnens olika kulturer, för att göra detta möjligt samtalar förskolepersonalen med barnens vårdnadshavare om vilka traditioner som firas i deras kultur. Det nämns i intervjuerna att förskolepersonalen tar tillvara på barns olika kulturer genom att till exempel bjuda på mat från olika länder, detta för att uppmärksamma kulturer som finns runt om i världen. Under dessa tillfällen benämns även maträtterna med det ursprungliga namnen, vilket gör att barnen lär sig maträtter på andra språk. Utifrån intervjuerna kunde vi se att förskolepersonal arbetar med barnens olika kulturer i förskolans verksamhet. En åsikt som framkom är att förskolepersonalen önskar att få mer kunskap och ta reda på mer om olika kulturer och traditioner. Detta för att de endast har talat om olika kulturer och traditioner i samlingar samt talat om att alla traditioner som finns i Sverige inte firas av alla människor.

4.3 Modersmålets roll

Resultatet av intervjuerna visar på att en del av förskolorna har förskolepersonal med annat modersmål än svenska som arbetar på avdelningarna. Förskolepersonalens olika modersmål och språkkunskaper används i verksamheten då det finns barn på avdelningarna med samma modersmål. Majoriteten av förskolepersonalen använder

sitt modersmål för att kommunicera med barn och vårdnadshavare med samma modersmål, till exempel när det brister i kommunikationen med det svenska språket. Förskolepersonalen använder även sitt modersmål för att kunna förmedla viktig information till de vårdnadshavare som talar samma språk.

Förskolepersonal 1 förklarar på följande sätt:

”Missförstånd uppstår ibland och det vi gör är oftast att vi låter vårdnadshavaren prata med en pedagog som talar dennes modersmål. Detta för att erbjuda en trygghet och för att låta vårdnadshavaren uttrycka sig. Om inte detta går försöker vi kommunicera på annat sätt, till exempel på engelska om vårdnadshavarna talar engelska eller genom att visa bilder som är tagna under dagen. Jag anser att det viktigaste är att vi betar oss professionellt och bemöter vårdnadshavaren med en lugn attityd samt ett leende för att försäkra att missförståndet kommer att lösas.”

Även Förskolepersonal 6 använder sitt modersmål i förskolan, informanten berättar på följande sätt:

”Jag som talar ett annat modersmål än svenska kan använda mitt modersmål med de barn och vårdnadshavare som talar samma modersmål som mig. Jag använder mitt modersmål när missförstånd uppstår då jag förklarar till exempel svåra ord på både svenska och mitt modersmål för att tydliggöra ordets betydelse för barnet. Jag har även en kollega på avdelningen som talar ett annat modersmål än mig, detta underlättar arbetet i barngruppen.”

Det framkom att förskolepersonal på de olika förskolorna som talar samma modersmål som barnen använder sitt språk i verksamheten genom att samtala med barnet på det gemensamma språket. Detta för att till exempel förklara ifall missförstånd uppstår, för att förtydliga olika ords innebörd och om barnet har svårt att göra sig förstådd. Informanterna berättar även att förskolepersonalen förklarar svenska ord på modersmålet för att barnet ska få en förståelse för ordets betydelse. En åsikt som framkom under datainsamlingen var att en informant ansåg att det kunde upplevas som negativt om barnet alltid hade tillgång till en vuxen med samma modersmål som barnet. Detta anser informanten kan vara negativt då barnet vid dessa situationer kan välja att endast kommunicera med den vuxna som har samma modersmål som barnet. Vilket kan leda till att barnet då väljer att bara använda sitt modersmål och inte utvecklar det svenska språket. Dock anser samtliga av förskolepersonalen att flerspråkig personal på förskolorna är viktigt och har stor betydelse för barnens språkutveckling. Förskolepersonalen anser att det är positivt att de kan använda sitt modersmål med barn som talar det gemensamma språket i barngruppen då detta kan leda till att barnen kontinuerligt får stöd i sitt modersmål. Resterande förskolor hade endast förskolepersonal med svenska som modersmål. Förskolepersonalen på dessa förskolor förklarade att de upplever att det är negativt att det inte finns flerspråkig personal på respektive förskola. Detta då arbetet i barngruppen samt kommunikationen med vårdnadshavare kan bli svår då brister i kommunikationen uppstår.

4.4 Förskolepersonalens arbetssätt med flerspråkighet

Majoriteten av förskolepersonalen anser att de har en stor och viktig roll i hur de förhåller sig när det handlar om flerspråkiga barns språkutveckling, i både det svenska språket och barnens modersmål. Det synliggörs i intervjuerna att de flesta anser att det är viktigt att vara tydlig i samtal med barnen och att ord benämns på både svenska och de modersmål som finns. Det har även stor betydelse att förskolepersonalen visar ett intresse för barnens språk samt introducerar barnen för nya ord. En informant berättar att för att synliggöra sitt intresse för barnens språk lyssnar informanten på barnens frågor och funderingar samt ger konkreta gensvar. Det nämns även att förskolepersonalen inte bör tillrättvisa och påpeka språkliga fel som kan uppkomma utan att istället stötta barnen för att de testat sig fram språkmässigt. Majoriteten av förskolepersonalen nämner att det är av stor vikt att vara ett stöd i barnens språkutveckling för att barnen ska känna en trygghet hos förskolepersonalen och för att barnen ska våga utmana sin språkliga kompetens. De flesta informanterna berättar att de har positiva erfarenheter av att använda visuella medium när de introducerar nya ord för barnen, detta kan vara med till exempel bildstöd. Det framkommer att en av förskolepersonalen anser att det är viktigt att samtala kontinuerligt med barnen och förklara ord på både svenska och andra språk som finns i barngruppen.

Förskolepersonal 2 uttrycker sig på detta sätt:

“Min roll i barns språkutveckling är att bidra med ordkunskap. Att träna på svenska ord med barnet och själv lära mig vissa ord barnet ofta upprepar på sitt språk. Är det ett ofta förekommande ord brukar jag fråga föräldrarna vad det betyder för att enklare kunna hjälpa barnet. Ett exempel kan vara om barnet ber om ”leche”, jag vet att det betyder mjölk på spanska, då svarar jag bekräftande med ordet ”leche” men säger mjölk när jag ger barnet glaset”.

En åsikt som nämns i en intervju är att förskolepersonalen anser att en svårighet i sin yrkesroll är att det kan vara svårt att stärka barns modersmål när man inte bemästrar det språket. För att underlätta arbetet med att stärka barnens olika modersmål så samtalar förskolepersonalen med barnens vårdnadshavare om ord och fraser som är viktiga i förskolans verksamhet. Det framkommer även i intervjuerna att flera informanter anser att utbildning om hur man bemöter och arbetar med flerspråkiga barn skulle underlätta vardagen i förskolan. Dessa informanter önskar även att få tips och råd om hur de kan ta tillvara på de olika kulturer och modersmål som finns i barngruppen. Det är endast en av informanterna som har fått gå på en föreläsning om flerspråkighet i förskolan.

5 Analys och diskussion

I detta kapitel kommer vi att analysera det sammanställda resultatet från datainsamlingen som vi sedan tematiskt analyserat med hjälp av vår valda teori, tidigare forskning samt till relevant litteratur. Denna analys delas in i de teman som tidigare nämnts i resultatet. I underrubriken ”sammanfattande diskussion” diskuteras delar av resultatet i förhållande till studiens syfte och frågeställningar.

Dessa delar kopplas även till tidigare forskning och relevant litteratur. Sedan diskuteras vår valda metod som följs av en slutsats samt förslag till en fortsatt studie.

5.1 Förskolepersonalens stöd i arbetet med flerspråkiga barn

I resultatet kunde vi se att all förskolepersonal använde sig utav något slags stöd i arbetet med flerspråkiga barn. Vi kunde dock se att detta stöd skiljde sig åt mellan de olika förskolorna. Det vi kunde utläsa från resultatet var att det inte erbjöds något modersmålsstöd på någon av förskolorna. Skollagen (SFS 2010:800) förklarar att det är upp till rektorn på förskolan att bestämma vilket slags modersmålsstöd som ska finnas i verksamheten så som till exempel tvåspråkig personal och modersmålsstöd. Skollagen belyser vikten av att alla barn i förskolans verksamhet ska erbjudas möjlighet att utveckla sitt modersmål. Yazici, Genc Ilter och Glover (2010) berättar utifrån sin studie att barn som får tillgång till modersmålsstöd bidrar till ökade språkkunskaper på andra språk och även i sociala sammanhang. Författarna förklarar vidare att barn som får modersmålsstöd blir positivt påverkade av inlärningen av andra språk.

Under sammanställningen framkom det att majoriteten av förskolepersonalen använde sig utav TAKK- tecken, kroppsspråk och bildstöd i arbetet med att stötta flerspråkiga barn i deras svenska språkutveckling. Skans (2011) anser att konkreta föremål och bilder underlättar för barns språkutveckling. För att underlätta ytterligare för barnen kan språkstöd, så som TAKK-tecken användas. Kultti (2013) skriver att barn kommunicerar med varandra på olika sätt, till exempel genom talet. När barn kommunicerar använder de sig av olika hjälpmedel så som gester och kroppsspråk. Även Norling (2015) skriver om gester och att det underlättar för barns språkutveckling. När gester används blir det lättare för människor att förstå varandra utan att använda det verbala språket. Detta kan vara positivt när det uppstår brister i kommunikationen. Människor förstärker sitt språk genom gester, till exempel genom att peka. En del informanter berättade att de använde sig utav polyglutt, sång och böcker som stöd i sitt arbete. Förskolepersonalen använder sig alltså av mediering i sitt arbete. Säljö (2000) förklarar att mediering uppstår när människan samspekar med ett redskap, vilket sker när förskolepersonalen tillsammans med barnen till exempel använder sig av böcker som stöd i språkutvecklingen.

Sången är kopplad till tal redan från en tidig ålder och musiken är ett medfött språk som barnet delar med sina föräldrar innan barnet föds (Kultti, 2013 & Ehrlin, 2012). Även Ladberg (2003) framhäver att när förskolepersonalen lär ut språk till barnen är det positivt om rytm, sånger och rörelser används. När detta sker kan barnen uppleva kroppsliga erfarenheter av språket i samband med sång. Utifrån sammanställningen av resultatet framkom det att förskolepersonal använder sig av olika språkaktiviteter så som ramsor, rim och sång. Språkaktiviteterna används i verksamheten för att utveckla barnens ordförråd och det svenska språket. För att barnen ska förstå sången och lära sig nya ord förklarar förskolepersonalen de ord som kan upplevas som svåra i sångerna. Detta påverkar barnens förståelse för sångerna och deras ordförråd positivt. Kultti (2013) förklarar att sångsamlingar bidrar till att barnen utvecklar sitt

språk och lär sig att kommunicera då aktiviteter som genomförs i verksamheten främjar barns språkinläring, deltagande samt kommunikation. Författaren anser att för att barnen lättare ska förstå vad orden i sången betyder och även sångens innebörd sjungs samma sånger kontinuerligt, samtidigt förklarar förskolepersonalen orden i sången tydligt. Skaremyr (2014) belyser att musik kan användas som en metod i kommunikationen för de barn som har svårt att kommunicera, detta leder till att barnen lär sig tillsammans i barngruppen. Författaren berättar att estetik gör det möjligt för barn att kommunicera på flera sätt än att endast göra det verbalt. Säljö (2000) förklarar att språket ligger till grund för att vi människor ska kunna kommunicera med varandra och för att vi människor ska kunna delta i sociala samspel. Sandvik och Spurkland (2015) berättar att i interaktion med andra människor, med till exempel vuxna som har ansvar för barns språkutveckling, lär sig barn olika språkfärdigheter.

Skaremyr (2014) skriver att barn som talar olika språk använder materiella artefakter, imiterar och repeterar i spelet med varandra för att hantera olika språkutmaningar som kan uppstå. Kultti (2013) berättar vidare att sångaktiviteter är ett sätt att stödja barns språkutveckling, ett sätt att skapa samhörighet i barngruppen och en möjlighet för barnen att kommunicera. Det är positivt att kontinuerligt använda sångsamlingar i barngruppen och att använda stöd som till exempel bildstöd, gester och sångkort. En del informanter berättade att de använde sig utav polyglutt, sång och böcker som stöd i sitt arbete. Säljö (2000) förklarar att mediering sker när ett redskap används, så som till exempel en bok då boken förmedlar olika slags informationer till den som läser. Mediering uppstår alltså när människan samspelar med ett redskap, vilket sker när förskolepersonalen tillsammans med barnen till exempel använder sig av böcker som stöd i språkutvecklingen.

I resultatet synliggörs det att en tolk används i olika situationer där miss i kommunikation kan uppstå. En tolk används också som stöd vid inskolning, utvecklingssamtal och när viktig information behöver förmedlas. Detta ser förskolepersonalen som positivt i verksamheten för att underlätta samarbetet med hemmet. Däremot säger Andersson (2007) att en del vårdnadshavare kan uppleva att informationen som utbyts kan bli otydlig åt båda hållen när tolken översätter det som sägs. Det kan också hända att tolken använder närliggande ord som inte motsvarar det som till exempel förskolepersonalen menar. Något som dock ses som positivt gällande tolk är när tolken fungerar bra i samarbetet med både vårdnadshavare och förskolepersonal. Det kan då önskas att få samma tolk vid flera olika tillfällen.

5.2 Barns modersmål i förskolans verksamhet

Det framkom i sammanställningen av resultatet att förskolepersonalen arbetar på olika sätt för att ta tillvara på barnens olika modersmål i verksamheten. Kultti (2012) förklarar att förskolepersonalen har ansvar för att synliggöra barns olika modersmål i barngruppen. Även Skaremyr (2014) anser att det kan vara positivt att synliggöra barns olika modersmål i förskolan då detta kan bidra till att barn blir intresserade av varandras modersmål. Skans (2011) anser att det är viktigt att förskolepersonal skapar miljöer som stödjer barnen i deras utveckling där språk, kunskaper och

erfarenheter som är viktiga för barnen synliggörs. Det är även av stor vikt för barnet att arbeta med barnets modersmål då detta gör att barnet känner tillhörighet och kan anpassa sig till verksamheten. Lindö (2009) förklarar att det är av stor vikt att förskolepersonalen arbetar med språk i förskolans verksamhet då barnets interaktion med andra människor är utgångspunkten i barnets alla utvecklingsområden. Det framkom att en informant ansåg att det är viktigt att visa uppskattning samt lyfta barns olika modersmål för att visa ett intresse för barnets bakgrund och för att stärka barnets självkänsla. Informantens åsikt kan kopplas till det Sandvik och Spurkland (2015) beskriver, att det finns olika anledningar till varför barnen ska få möjligheten och varför det är viktigt att barnen får utveckla sitt modersmål i förskolans verksamhet. Exempel på detta kan vara för att modersmålet har stor betydelse för att barnen ska kunna utveckla ett annat språk då erfarenheter och färdigheter som barnet har lärt sig på modersmålet går att föra över till andra språket. Skaremyr (2019) skriver att det är viktigt att arbeta med både barns modersmål och det svenska språket i förskolan för att barnet ska kunna behålla båda språken utan att det ena språket ersätter det andra.

Norling (2015) förklarar att det finns applikationer tillgängliga i förskolans läsplatta som gör det möjligt att läsa elektroniska böcker. Författaren berättar vidare att elektroniska böcker kan bidra till att barnen blir mer engagerade i högläsning och det är även ett bra verktyg för att främja barns språkutveckling. En del av förskolepersonalen använde sig utav applikationen polyglutt när de arbetar med barns olika modersmål i barngruppen, detta för att kunna få böcker upplästa på barnens olika modersmål. Detta gjorde att barnen fick lyssna på varandras modersmål. Strandberg (2006) förklarar att mediering inom det sociokulturella perspektivet innebär att barn kan lära sig nya språk genom redskap som är medierande. Genom medierande redskap, till exempel en tv, kan barnet imitera språket och höra hur ord uttalas på olika språk. Även Säljö (2000) skriver om medierande redskap och tydliggör att språket är ett medierande redskap då det används när individer samtalar med varandra. Skaremyr (2014) förklarar att det är positivt att det finns sagoböcker på barnens olika modersmål tillgängliga för barnen. En informant berättar att förskolepersonalen arbetar med fysiska böcker där sagoböcker med olika språk finns tillgängliga på avdelningen. Barnen har möjligheten att titta i dessa böcker både ensamma och tillsammans med en vuxen. Genom böckerna kan förskolepersonalen även skilja på likheter och skillnader mellan språken i böckerna.

Majoriteten av förskolepersonalen lärde sig ord och enkla fraser på barnens modersmål för att kunna ta tillvara på barnens modersmål samt för att förstå varandra i vardagen. Säljö (2000) skriver om internalisering, detta begrepp innebär att det kan vara svårt att göra sig förstådd om man inte talar samma språk. Därför är det viktigt när man samtalar med andra människor att man kan göra sig förstådd samt benämner föremål på samma språk. Genom att vi människor talar samma språk blir vi delaktiga i olika sociala samspel. Därmed är det positivt att lära sig ord och fraser på barnens modersmål för att förstå varandra i verksamheten. Det framkom i

resultatet att det uppstår missförstånd i kommunikationen på grund av kultur- och språkskillnader, till exempel när det handlar om traditioner. Förskolepersonalen lyfte att det då är viktigt att respektera varandras kulturer samt förklara varför vi arbetar som vi gör på förskolan, till exempel varför det firas lucia. Det framkom även att förskolepersonalen tar tillvara på barns olika kulturer på olika sätt men att en som arbetar i förskolan önskar mer kunskap om olika kulturer och traditioner för att kunna lyfta samt arbeta med detta i verksamheten. Mary och Young (2017) skriver att det skapas en trygghet hos barnen när förskolepersonalen tar tillvara på deras modersmål och kultur. När förskolepersonalen tar tillvara på detta kan de skapa olika aktiviteter där barnen i samspel med varandra får uppleva olika kulturer genom att till exempel laga mat ifrån varandras kulturer. Sandvik och Spurkland (2015) förklarar att det kan vara positivt att bjuda in vårdnadshavare i verksamheten och att ta tillvara på deras kultur. Förskolepersonal kan exempelvis erbjuda vårdnadshavarna att ta med sig sånger ifrån deras kultur till förskolan.

5.3 Modersmålets roll

Det framkom i resultatet att en del av förskolepersonalen har annat modersmål än svenska och Skans (2011) påpekar vikten av att förskolepersonal som arbetar i mångkulturella förskolor och har olika språkkunskaper tar tillvara dessa, detta kan då tillgodose barnens behov. Det underlättar om förskolepersonalen och barnen talar samma språk då det blir lättare för barnen att anpassa sig till förskolans verksamhet om de talar samma språk. Även Sandvik och Spurkland (2015) belyser att det är positivt för barnen när förskolepersonalen talar fler språk än det svenska språket. I alla förskolor finns det dock inte tvåspråkig förskolepersonal vilket gör att samarbetet mellan vårdnadshavare och förskolepersonalen blir viktig. Detta påpekar även Ljunggren (2016), att detta samarbete är betydelsefullt för arbetet i flerspråkiga förskolor samt att barnens föräldrar bör bjudas in i detta arbete. Sandvik och Spurkland (2015) förklarar vidare att när barn och förskolepersonal talar samma modersmål kan de samtala på det gemensamma språket om barnet inte talar det svenska språket och detta kan leda till att barnet utvecklar sitt modersmål. Det är viktigt att flerspråkiga barn får möjlighet att utveckla sitt eget modersmål samtidigt som de lär sig det svenska språket.

Det framkom i resultatet att förskolepersonalen tar tillvara på sitt modersmål i arbetet med flerspråkiga barn samt när de kommunicerar med barnens vårdnadshavare som besitter samma modersmål. Förskolepersonalen förklarar att de upplever det som positivt att deras modersmål kan användas i verksamheten. Genom detta arbetssätt kan förskolepersonalens modersmål komplettera de modersmålsstöd som inte finns tillgängligt i dessa förskolor. Mary och Young (2017) beskriver att det är viktigt att barnen får möjligheten att utveckla sitt modersmål i förskolan. För att utveckla barnets självkänsla och identitet kan det vara bra om förskolepersonal med samma modersmål som barnet samtalar på detta språk. Det ses som positivt för barns språkutveckling om förskolepersonalen förklarar likheter och kopplingar mellan de två olika språken. Författarna anser att det är positivt om förskolepersonal med flerspråkig kompetens använder denna kompetens och förstår vikten av dessa

språkkunskaper i förskolans verksamhet när de arbetar med samt stöttar barns flerspråkiga språkutveckling. Sandvik och Spurkland (2015) skriver att det är viktigt att förskolepersonalen har olika språkkunskaper för att kunna planera den språkliga miljön och för att veta hur de ska och kan arbeta med denna miljö.

Förskolepersonalen språkkunskaper är positiva när barnens språk ska kartläggas, alltså när de dokumenterar och följer upp barnens språkutveckling.

I resultatet belyser förskolepersonalen att det gemensamma språket används i verksamheten när exempelvis missförstånd uppstår eller när ett ord behöver förklaras på både svenska och modersmålet. Detta kopplas till Säljö's (2000) förklaring av den proximala utvecklingszonen. Författaren förklarar begreppet i tre delar, den första delen handlar om vad barnet har för kunskaper idag och andra delen visar på vad barnet kan när barnet får stöd av en vuxen. Så som vi förklarar ovan, där den vuxna hjälper barnet i sin språkutveckling genom att förklara ett ord på barnets modersmål och det svenska språket. Säljö (2000) berättar vidare att den tredje delen i den proximala utvecklingszonen är när barnet kan använda denna kunskap utan vuxenstödet. Lindö (2009) skriver att förskolepersonalen behöver vara närvarande för att möjliggöra en god språkutveckling för barnen och för att få syn på vilka språkliga kunskaper barnet har. Detta för att kunna utmana barnet inom den närmaste utvecklingszonen. Med denna utvecklingszon menas att barnet i samspel med andra, så som en vuxen som har mer kompetens inom området kan uppnå ett lärande som barnet hade svårigheter med ensam.

5.4 Förskolepersonalens arbetssätt med flerspråkighet

I sammanställningen av resultatet synliggjordes det att förskolepersonalens arbetssätt och förhållningssätt är viktig för flerspråkiga barns språkutveckling, både för barnets modersmål och den svenska språkutvecklingen. Norling (2015) anser att förskolepersonalens förhållningssätt så som deras bemötande, språk och samspel har stor betydelse för barnens vardag samt är viktigt för språkmiljön och dess utformning i förskolan. I samtal med barnen är det positivt om förskolepersonalen benämner ord på barnets modersmål och svenska, introducerar nya ord för barnen samt talar tydligt med barnen. Sandvik och Spurkland (2015) förklarar att barnen ska få möjlighet att lära sig och använda det nya språket utöver sitt modersmål, därför är det viktigt att förskolepersonalen ansvarar för barnens språkutveckling samt att den sker i en trygg miljö.

Vikten av att stötta barnen i deras språkutveckling synliggjordes i resultatet av datainsamlingen då förskolepersonalen förklarade att barnen behöver känna sig trygga för att kunna utvecklas. Detta kopplas till det Säljö (2000) skriver om begreppet stöttning, att vuxnas handledning och stöttning i olika situationer kan bidra till att barnet lär sig nya saker samt underlättar barnets lärande. Även Lindö (2009) skriver om vikten av det vuxna stödet i barns språkutveckling. Barn med annat modersmål än svenska behöver detta stöd för att öka sin förståelse och för att kommunicera. Författaren belyser vikten av att barnen stöttas i sin språkutveckling, detta för att förbereda barnet för ett självständigt lärande. Denna stöttning kan

uppstå mellan förskolepersonalen och barnet men även mellan barn och barn. Sandvik och Spurkland (2015) berättar att för att kunna stötta barnen behöver förskolepersonalen veta vad barnet behöver stöd i och vart i språkutvecklingen barnet befinner sig. Författarna lyfter att det är viktigt att stötta barn i deras olika lärprocesser och att vägleda barnen. Stödet har en liknelse med byggställningar som stöttar ett hus som ska byggas, stödet finns där när barnet utvecklas respektive när huset byggs men tas sedan bort när stödet inte behövs längre. Det framkommer i datainsamlingen att det används visuella medium, så som till exempel bilder som stöd när nya ord introduceras. När förskolepersonalen har svårt att förstå ord och fraser på barnets modersmål tar de hjälp av barnens vårdnadshavare för att få en förståelse för ordens innebörd. Säljö (2000) tydliggör kommunikation som ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Språket har en betydelsefull roll för att vi människor ska kunna samspela och kommunicera med andra människor. Därför är det viktigt att kunna göra sig förstådd.

Majoriteten av förskolepersonalen ansåg att utbildning inom flerspråkighet samt tips och råd om hur olika modersmål och kulturer kan tas tillvara på skulle vara en tillgång i arbetet med flerspråkiga barn. Lindö (2009) förklarar att förskolepersonal som arbetar i mångkulturella förskolor bör erbjudas utbildning inom flerspråkighet, så som hur de ska bemöta barnen och deras behov. Det framkommer dock att det inte finns kunskaper och resurser inom detta ämne, detta leder till att barns behov inte blir tillräckligt tillgodosedda. Författaren nämner att det är positivt om lärare utbildas inom andra språk och kulturer samt hur de kan arbeta med detta. Ljunggren (2016) påvisar att det är av stor vikt att investera i utbildning för förskolepersonal inom flerspråkighet då detta leder till en högre kvalitet i förskolan. För att förskolepersonalen ska kunna arbeta med flerspråkiga barns språkinlärning behöver de få kunskaper om hur de ska arbeta samt mer information kring detta ämne. Även Norling (2015) belyser vikten av att personalen som arbetar i förskolan bör få kompetensutveckling inom språk för att förhålla sig till arbetet med barns språkutveckling på bästa sätt. Kompetensutvecklingen bör erbjudas kontinuerligt till alla som arbetar i förskolan då detta leder till att all förskolepersonal har ett gemensamt förhållningssätt med utgångspunkt i förskolans läroplan.

5.5 Sammanfattande diskussion

I denna del kommer vi att redovisa en sammanfattande diskussion om delar utifrån resultatet av datainsamlingen i förhållande till våra frågeställningar och syftet med denna studie. Vi kommer även att koppla dessa delar till relevant litteratur.

I denna studie har vi fått både ny och mer kunskap kring hur man kan arbeta med flerspråkighet i förskolan samt hur man kan utmana och stödja barn i deras språkutveckling. Förskolans läroplan (Skolverket, 2018) lyfter att förskolepersonalen har ett ansvar för att varje barn i förskolans verksamhet ska stimuleras i sin språkutveckling. Syftet med denna studie var att ta reda på hur förskolepersonal arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i verksamheten. Vi ville med denna studie få syn på hur arbetet med flerspråkiga barn fungerar i verksamheten, hur barnens modersmål tas tillvara på i barngruppen, vilka stöd förskolepersonalen

använder sig av i arbetet samt hur förskolepersonalen arbetar för att utveckla flerspråkiga barns svenska språkutveckling. Vi anser att denna studie utifrån resultatet har besvarat frågeställningarna som studien bygger på samt syftet med denna studie. Detta anser vi då vi har fått en insyn och förståelse för hur förskolepersonal arbetar med flerspråkiga barns svenska språkutveckling samt hur förskolepersonalen förhåller sig till flerspråkiga barns egna modersmål. Utifrån förskolepersonalens perspektiv har vi fått en insyn i hur de arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling.

Förskolepersonalen arbetar på olika sätt för att utveckla flerspråkiga barns svenska språkutveckling samt för att ta tillvara på barnens olika modersmål i verksamheten. De stöd som vi kunde se att all förskolepersonal använder sig av i arbetet med flerspråkiga barn är TAKK- tecken, bildstöd och sitt kroppsspråk. Vi tolkar det som att dessa stöd är mest förekommande på informanternas förskolor i arbetet med att stödja barns språkutveckling. Detta tror vi kan bero på att kroppsspråket är lättillgängligt och det är ett stöd vi använder i det vardagliga livet. Även bildstödet ser vi som ett tydligt sätt att göra sig förstådd då det kan visas bilder på föremål som samtalas om, till exempel att visa en bild på en hund när det samtalas om hundar. Förskolepersonalen förklarar att bildstöd används i vardagliga samtal samt när de tillsammans går igenom dagen. Utifrån våra egna erfarenheter har vi upplevt att TAKK-tecken används på olika förskolor för att underlätta kommunikationen, både för barn i behov av stöd och även för barn som inte behöver extra stöd i kommunikationen. I resultatet framkommer det att TAKK- tecken tillsammans med det svenska språket används kontinuerligt med alla barn på förskolorna, detta för att TAKK-tecken är ett viktigt stöd i barns språkutveckling. Förskolepersonalen berättar att de använder kroppsspråket för att vara tydlig i sin kommunikation, för att peka på föremål de inte kan sätta ord på samt så används detta stöd tillsammans med barn som har svårt för det svenska språket. Skans (2011) belyser att stöd används för att underlätta barns språkutveckling, det är då positivt att använda konkreta bilder och språkstöd som till exempel teckenspråk. Vi tolkar det som positivt att förskolepersonalen använder sig utav olika stöd för att underlätta kommunikationen och för att stötta barnens språkutveckling. Detta då stödet sannolikt underlättar barnens språkutveckling samt underlättar deras språkinläring.

För att utveckla flerspråkiga barns svenska språkutveckling förklarar förskolepersonalen att de exempelvis utvecklar olika språkaktiviteter så som sångsamlingar. I sångsamlingarna förklarar förskolepersonalen ordens innebörd för barnen, detta gör de för att barnen ska förstå vad de sjunger om och för att utöka barnens ordförråd. Det kan tolkas som positivt utifrån ett verksamhetsperspektiv att förskolepersonalen förklarar de ord som kan vara svåra att förstå för barnen. När förskolepersonalen förklarar ord för barnen samt när barnen förstår vad de sjunger om så utvecklas barnens ordförråd och språkkunskaper. Att förskolepersonalen skapar olika språkaktiviteter för att kunna utmana barnen i deras språkutveckling samt ger barnen möjligheter att öva och imitera olika ord är positivt. Detta bidrar

förmodligen till att barnen utvecklar sin språkliga kompetens då barnen får lyssna på ord samt själva får öva på att uttala dem.

För att ta tillvara på barnens olika modersmål i verksamheten arbetar förskolepersonalen på olika sätt. En del av förskolepersonalen använder sig utav applikationen polyglutt i verksamheten, där förskolepersonalen kan välja vilket språk en bok ska läsas upp på. Det ses som en fördel att denna applikation finns tillgänglig på de olika förskolorna. Med hjälp av denna applikation blir lärandet också lustfyllt för barnen och detta är ett utforskande sätt för barnen att stärka både det svenska språket men även barnets modersmål. Skolverket (2018) belyser att det är av stor vikt att barn får lyssna på högläsning då detta bidrar till att barnen utvecklar sitt språk. Förskolepersonalen använder även fysiska böcker på olika språk för att ta tillvara på barnens modersmål. Förskolepersonalen tittar även i dessa böcker tillsammans med barnen för att uppmärksamma skillnader och likheter i de olika språken. Även Skans (2011) förklarar att det är viktigt för barns språkutveckling att högläsning genomförs på förskolan samt att högläsningen blir en lustfylld situation där en gemenskap skapas mellan förskolepersonalen och barnen. Författaren förklarar även att förskolepersonalens val av böcker har stor betydelse för att högläsningen ska bli språkutvecklande samt att det är bra om förskolepersonalen innan läsningen förklarar olika begrepp och ord som finns i böckerna för att öka barnens förståelse. Det upplevs även som positivt om förskolepersonalen kopplar sagoläsningen till barnens erfarenheter och vardag på förskolan. Författaren nämner även att flerspråkiga barn ges stöd i sin språkutveckling när böcker används i språkutvecklingen då bilderna i böckerna förstärker barnens lärande. Det kan ses som positivt utifrån ett verksamhetsperspektiv att förskolepersonalen uppmärksammar både skillnader och likheter i de olika språken som talas på förskolan. Detta kan sannolikt leda till att barnen utvecklar sina kunskaper inom olika språk samt att urskilja olika bokstäver när de samtalar om dessa böcker och språket med förskolepersonalen. Skans (2011) belyser att barns olika modersmål bör synliggöras i förskolans verksamhet då detta är meningsfullt för barnet. Det framkom i en intervju att en informant önskar mer kunskap om olika traditioner och kulturer. Vi tolkar det som positivt att förskolepersonalen vill få mer kunskap om olika kulturer. Detta för att kunskap inom olika kulturer kan leda till att barnen känner sig inkluderade i verksamheten men även för att förskolepersonalen ska kunna synliggöra detta ämne i barngruppen.

Det framkom i resultatet att förskolepersonalen som talar fler språk än svenska använder sig utav sina egna språkkunskaper samt sitt modersmål i arbetet med flerspråkiga barn. Förskolepersonalen använder språkkunskaper exempelvis vid missförstånd eller när ord behöver förklaras både på barnets modersmål och det svenska språket. Detta belyser Skans (2011) som viktigt då författaren skriver att det har en stor betydelse för barns språkutveckling att förskolepersonalen har olika språkkompetenser när de arbetar i mångkulturella förskolor. Även Mary och Young (2017) anser att det är av stor vikt att förskolepersonal har flerspråkig kompetens som de kan använda i verksamheten för att stödja flerspråkiga barn i

språkutvecklingen. Ur ett verksamhetsperspektiv kan det tolkas som att barnens känsla av tillhörighet troligtvis ökar om de talar samma språk som personalen. Att få möjlighet att samtala med förskolepersonalen på sitt eget modersmål om barnet inte förstår innebörden på det svenska språket bidrar sannolikt till att underlätta språkinläringen. Det framkommer också i resultatet att förskolepersonalen använder sitt modersmål när de kommunicerar med vårdnadshavarna om det uppstår något missförstånd eller om kommunikationen brister på något sätt. Det kan tolkas som positivt att förskolepersonalen kan använda sitt eget modersmål på förskolan, både med barnen och med vårdnadshavarna. Detta då det underlättar arbetet när missförstånd uppstår. Vi kunde dock se i resultatet att alla förskolor inte hade flerspråkig personal på förskolan vilket gjorde att de fick använda sig utav något slags hjälpmedel när missförstånd uppstod. I ett samhällsperspektiv indikerar detta på vikten av att anställa flerspråkig personal på mångkulturella förskolor.

Utifrån resultatet fick vi ta del av förskolepersonalens arbetssätt och förhållningssätt i arbetet med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Vi kunde utläsa att förskolepersonalens arbetssätt och förhållningssätt var viktigt för barnens språkutveckling, både inom barnets modersmål men även inom det svenska språket. Detta kopplas till det Norling (2015) förklarar, att hur förskolepersonalen förhåller sig i barngruppen och i verksamheten har stor betydelse för språket i förskolan och hur förskolepersonalen samspelar och talar med barnen är en viktig del i deras yrkesroll. Förskolepersonalen berättade att det är av stor vikt att vara tydlig i samtal med barnen, att stötta barnen i deras språkutveckling samt benämna ord på både barnets modersmål och det svenska språket. Det synliggjordes även att förskolepersonalen tycker att det är viktigt att visa barnen ett intresse av deras modersmål samt att arbeta med att främja och utveckla barnens ordförråd.

Det framkom dock i intervjuerna att förskolepersonalen inte fått någon utbildning i hur de kan arbeta med samt bemöta flerspråkiga barn samt barn som inte talar det svenska språket. Ljunggren (2016) förklarar att förskolepersonal bör få mer information och kunskap i arbetet med flerspråkiga barns språkinläring. Det lyftes fram att majoriteten av förskolepersonalen ansåg att utbildning inom flerspråkighet skulle vara en stor tillgång i arbetet med flerspråkiga barn. Att förskolepersonal inte får tillräckligt med utbildning inom detta område kan tolkas som negativt ur ett verksamhetsperspektiv. Detta kan bli problematisk då förskolepersonal behöver utbildning inom flerspråkighet, detta för att kunna få tips i hur de ska arbeta med samt bemöta flerspråkiga barn i verksamheten. Det kan uppstå konsekvenser i arbetet om förskolepersonalen inte får någon utbildning, exempelvis kan det bli en utmaning för förskolepersonalen att bemöta alla barn samt att tillgodose alla barns olika behov. Det kan även bli svårare att skapa och behålla goda relationer med både barn och vårdnadshavare om man inte talar samma språk.

5.6 Metoddiskussion

Vi valde att använda en kvalitativ ansats, med semistrukturerade intervjuer som metod. Vi valde att intervjua åtta personer som är verksamma i förskolans

verksamhet. Detta då vi ville få förskolepersonalens perspektiv samt få så mycket information som möjligt. Vi valde att genomföra semistrukturerade intervjuer med förskolepersonalen då vi anser att denna metod gjorde det möjligt för oss att diskutera med förskolepersonalen och gav dem möjligheten att svara på frågorna personligt samt kunde utveckla sina svar. Under dessa tillfällen fick vi även möjligheten att ställa följdfrågor utifrån informanternas svar. Vi valde att spela in dessa intervjuer för att vi inte ville missa någon viktig information som informanterna delade med sig av. Vi anser dock att resultatet i denna studie förmodligen hade blivit annorlunda om vi både hade genomfört intervjuer och observationer. Detta då vi hade fått möjligheten till att se hur barnens modersmål och kultur tas tillvara på i verksamheten men även för att få en insyn i hur förskolepersonalen använder sitt modersmål i arbetet med flerspråkiga barn. Om vi hade genomfört observationer hade vi inte endast fått förskolepersonalens perspektiv på arbetet med flerspråkiga barn utan även fått en bredare insyn i hur detta arbete ser ut i praktiken. Vi anser att den valda metoden, semistrukturerade intervjuer, fungerade bra samt var den mest givande metod för syftet med denna studie och våra frågeställningar.

Vi anser att vi fick ett större perspektiv på hur förskolepersonal arbetar med flerspråkighet i förskolans verksamhet då vi valde att intervjua personer som arbetar på olika förskolor men även i olika kommuner. Hade vi istället genomfört alla dessa intervjuer på samma förskola hade svaren informanterna delat med sig förmodligen varit liknande varandras och resultatet i denna studie sett annorlunda ut. De åtta intervjuer som genomfördes gav oss svar på våra frågeställningar, dock så tror vi att vi hade fått ytterligare information och ett bredare perspektiv på hur förskolepersonal bör arbeta med barns flerspråkighet om vi genomfört fler intervjuer. Vi anser att genom semistrukturerade intervjuer fick en tydlig insyn i hur förskolepersonal kan arbeta med flerspråkighet i förskolans verksamhet men även hur de kan ta tillvara på sina egna språkkunskaper i detta arbete. Utifrån informanternas svar fick vi en större förståelse för vilka olika stöd som kan användas i arbetet med flerspråkiga barn samt hur man kan bemöta och arbeta med barn som inte talar svenska. Vi fick även en insyn i hur arbetet går till för att utveckla flerspråkiga barns svenska språk.

5.7 Slutsats

I denna studie har vi kommit fram till att all förskolepersonal vi har intervjuat använder sig utav något slags stöd i arbetet med flerspråkiga barn. Vi har förstått att detta stöd kan se olika ut på förskolorna men att de stöd som vanligtvis används är samma på respektive förskolor. Stöd såsom TAKK-tecken, kroppsspråk och bildstöd är vanligt förekommande i resultatet vilket har fått oss att inse att dessa stöd kan underlätta flerspråkiga barns språkutveckling. Detta har inspirerat oss i hur vi vill arbeta i vår kommande yrkesroll. Vi har fått nya idéer kring hur vi på bästa sätt ska kunna arbeta för att främja flerspråkiga barns språkutveckling samt vilka olika kompetenser som vi behöver utveckla för att kunna utföra detta arbete på bästa möjliga sätt.

Resultatet i denna studie har hjälpt oss att förstå att förskolepersonalens arbetssätt och förhållningssätt gällande barns språkutveckling skiljer sig åt i förskolorna. Vi tolkar dock resultatet som att förskolepersonalen i studien strävar efter att stimulera barns modersmål samt det svenska språket på bästa sätt utifrån de kunskaper och erfarenheter förskolepersonalen besitter. Vi har även kommit fram till att det är en stor fördel om personalen som arbetar på mångkulturella förskolor är flerspråkiga då detta underlättar arbetet i barngrupperna. Denna studie visar på att förskolepersonalen visar en vilja att erövra mer kunskap inom flerspråkighet och detta belyser även den forskning som lyfts i studien som en viktig del i arbetet med flerspråkighet. Denna studie har fått oss att förstå viken av att arbeta på ett sätt där barnen får möjligheten att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket parallellt i förskolan. Detta för att barnens modersmål är en grund för att det svenska språket ska utvecklas. I denna studie har vi fått fördjupade kunskaper samt en större förståelse för språkutvecklingen hos flerspråkiga barn.

5.8 Relevans för förskolläraryrket

Vi anser att det är av stor vikt att förskolepersonal har kunskap om hur de kan arbeta med samt ta tillvara på barnens olika modersmål och kulturer i förskolan, därmed är det viktigt att arbeta med flerspråkighet i förskolans verksamhet. Vi anser att det även är viktigt att förskolepersonalen får utbildning och tips kring detta arbete i förskolan. Denna studie är därför viktig för förskolläraryrket, för att belysa vikten av att detta arbete genomförs på mångkulturella förskolor och vikten av att det finns flerspråkig personal som arbetar på dessa förskolor.

5.9 Förslag till fortsatt studie

Denna studie har vi tänkt kan fördjupas på olika sätt. Ett förslag kan innebära att observationer genomförs på de olika förskolorna för att få en tydligare bild på hur barns modersmål synliggörs samt tas tillvara på i verksamheten och hur förskolepersonalens arbetssätt synliggörs i verksamheten. Ett annat förslag är att intervjuer genomförs med både förskolepersonal och barnens vårdnadshavare. Detta för att få en inblick i vårdnadshavarnas perspektiv på hur arbetet med flerspråkighet ser ut i förskolans vardag och hur de anser att deras modersmål synliggörs i arbetet samt förskolans miljö. Ytterligare ett förslag är att intervjua rektorer på respektive förskolor. Detta för att få en insyn i hur rektorn ser på arbetet med flerspråkighet i förskolan, sin egen roll i arbetet men även på vilka resurser som finns och bör finnas tillgängliga på förskolan. Ett annat förslag vore att se om och hur förskolor som inte är mångkulturella arbetar med olika kulturer i förskolans verksamhet. Ett förslag att fördjupa sig inom flerspråkighet kan vara att utveckla intervjuguiden och fokusera djupare på de olika områdena så som till exempel förskolepersonalens arbetssätt och förhållningssätt.

Referenslista

- Andersson, F. (2007). Att utmana erfarenheter: kunskapsutveckling i en forskningscirkel. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2007. Stockholm.
- Anne Kultti (2014) *Mealtimes in Swedish preschools: pedagogical opportunities for toddlers learning a new language*, *Early Years*, 34:1, 18-31, DOI: <https://doi.org/10.1080/09575146.2013.831399>
- Anne Kultti (2013) *Singing as language learning activity in multilingual toddler groups in preschool*, *Early Child Development and Care*, 183:12, 1955-1969, DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2013.765868>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Ehrlin, A. (2012). *Att lära av och med varandra: en etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråkig miljö*. Diss. Örebro : Örebro universitet, 2012. Örebro. <http://swepub.kb.se/bib/swepub:oai:DiVA.org:mdh-21872>
- Folkhälsobyran. (2004). Hämtad från <http://www.folkhalsobyran.se/kulturtolkar.shtml>
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan* [Elektronisk resurs]: villkor för deltagande och lärande. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012. Göteborg https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/29219/1/gupea_2077_29219_1.pdf
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Latisha Mary & Andrea S. Young (2017) *Engaging with emergent bilinguals and their families in the pre-primary classroom to foster well-being, learning and inclusion*, *Language and Intercultural Communication*, 17:4, 455-473, DOI <https://www.tandfonline.com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1080/14708477.2017.1368147>:
- Lindö, R. (2009). *Det tidiga språkbadet*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Ljunggren, Å. (2016). *Multilingual affordances in a swedish preschool: An action research project*. *Early Childhood Education Journal*, 44(6), 605-612. <https://search-proquest-com.ep.bib.mdh.se/eric/docview/1871580267/1BE888902A384892PQ/1?accountid=12245>
- Nationalencyklopedin (2019). Nationalencyklopedin 2018. Malmö: NE Nationalencyklopedin AB.
- Norling, M. (2015). *Förskolan - en arena för social språkmiljö och språkliga processer*. Diss. (sammanfattning) Västerås : Mälardalens högskola, 2015. Västerås <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783021/FULLTEXT02.pdf>
- Sandvik, M. & Spurkland, M. (2015). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. (2., [bearb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Tillgänglig:
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skans, Anders. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken* (Licentiatuppsats, Malmö studies in educational sciences, 2011:16). Malmö: Malmö högskola. Tillgänglig:
http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/11603/2043_11603%20Skans.pdf;jsessionid=86080A003B0D27E7CA9B05A4B1A90B19?sequence=2

Skaremyr, E. (2014). *Nyanlända barns deltagande i språkliga händelser i förskolan*. Licentiatavhandling Karlstad : Karlstads universitet, 2014. Karlstad.
<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:731630/FULLTEXT01.pdf>

Skaremyr, E. (2019). *Språkliga gemenskaper och minoritetsspråkiga barn i svensk förskola*. Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2019. Karlstad. <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1303596/FULLTEXT02.pdf>

Skolverket (2002). *Flera språk – fler möjligheter*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. Stockholm: Fritzes.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 2. uppl. Stockholm: Norstedts

Vetenskapsrådet.(2017). *God forskningssed*.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Yazıcı Zeliha, Genc Ilter Binnur & Glover Philip (2010). How bilingual is bilingual? Mother- tongue proficiency and learning through a second language. *International Journal of Early Years Education* Vol. 18, No. 3, (259 - 268)

Bilaga 1

Missivbrev

Hej, vi heter Emma Fredriksson och Felicia Granlund. Vi studerar till förskollärare på Mälardalens Högskola i Västerås. Vi läser för tillfället termin sju och i denna termin kommer vi att skriva ett examensarbete inom kursen självständigt arbete. Resultatet av intervjuerna kommer att användas i vårt examensarbete. Syftet med denna studie är att vi ska få en inblick i hur du arbetar med barns flerspråkighet i verksamhet. Vi skulle vara tacksamma om du vill ställa upp på en intervju. Den färdiga studien kommer att finnas tillgänglig i databasen DiVA i slutet av januari om du vill ta del av resultatet. Vi utgår ifrån Vetenskapsrådets etiska regler vilket innebär att vi samlar in dessa uppgifter som vi sedan behandlar konfidentiellt, detta innebär att vi inte kommer att nämna ditt namn eller namnet på förskolan. Detta innebär även att du behöver ge ditt samtycke till att delta i denna studie samt i intervjun som blir inspelad. Du kan avbryta intervjun när du vill och efter att vi har transkriberat dessa intervjuer kommer dem att raderas. Denna intervju kommer att ta cirka 30 minuter och vi båda kommer att vara närvarande. Vi kommer även att spela in dessa intervjuer och sedan transkribera dem. Dessa inspelningar är endast till för oss och kommer inte att höras av någon annan.

Vid frågor eller funderingar får du gärna kontakta oss!

Med vänliga hälsningar Felicia Granlund och Emma Fredriksson.

Kontaktinformation

Emma Fredriksson

E-post: efn16006@student.mdh.se

Felicia Granlund

E-post: fgd16002@student.mdh.se

Handledare:

Karin Franzén

E-post: karin.franzen@mdh.se

Västerås

2019-11-25

Bilaga 2

Intervjuguide

Vilken utbildning har du?

Vilken ålder är det på barnen i din barngrupp?

Hur länge har du arbetat i en mångkulturell förskola?

Hur många olika modersmål talas i barngruppen? Och vilka?

Hur många pedagoger har annat modersmål än svenska?

Följdfråga: Hur tar ni tillvara på dessa pedagogers språkkunskap?

Hur arbetar ni för att ta tillvara på barns modersmål och kultur i verksamheten?

Erbjuds ni pedagoger någon form av utbildning inom flerspråkighet?

Hur arbetar ni när det uppstår missförstånd i kommunikationen med både vårdnadshavare och barn med annat modersmål än svenska?

Hur bemöter samt arbetar ni med barn som inte talar svenska i barngruppen?

Vilken roll anser du att du har i flerspråkiga barns språkutveckling? Både deras modersmål och det svenska språket.

Finns det modersmålsstöd i er verksamhet?

Hur arbetar ni med att utveckla barns modersmål samt det svenska språket?

Vad har ni för hjälpmedel i arbetet med flerspråkiga barn?

Vill du tilläga någonting i denna intervju?

Tack för ditt deltagande!